

Prieglobsčio prašytojų priėmimo infrastruktūros organizavimas Lietuvoje

EMN TIKSLINĖ STUDIJA 2013

IOM • OIM

Finansuota
Europos Sąjungos lėšomis

EMN
Europos migracijos tinklas

Turinys

Pagrindinė faktinė informacija. Santrauka	3
1 skyrius. Skirtingos priėmimo infrastruktūros objektų rūšys ir subjektai	4
2 skyrius. Galimybė naudotis priėmimo infrastruktūra: veiksniai, lemiantys galimybę naudotis įvairių rūšių objektais	8
3 skyrius. Kokybė. Materialines priėmimo sąlygas reglamentuojantys nacionalinės teisės aktai ...	13
4 skyrius. Lankstumas	18
5 skyrius. Veiksmingumas	23
6 skyrius. Išvados	25
Priedai.....	28

Pagrindinė faktinė informacija

Santrauka

Lietuvoje yra įsteigti du centrai prieglobsčio prašytojams priimti:

- **Užsieniečių registracijos centras (URC)** Pabradėje yra pagrindinė įstaiga, apgyvendinanti užsieniečius prieglobsčio prašytojus jų prašymo nagrinėjimo metu bei neteisėtai į šalį atvykusius ir sulaikytus užsieniečius (atskirose patalpose). Užsieniečių registracijos centre prieglobsčio prašytojams apgyvendinti skirtos 92 vietos. Per metus Centras vidutiniškai apgyvendina 500-600 prieglobsčio prašytojus. Vidutinis gyvenimo centre laikas – 2 mėnesiai. Vieno asmens išlaikymas parai kainuoja 60 LT. Už URC, kaip teisėsaugos institucijos, veiklą yra atsakingos Vidaus reikalų ministerija (toliau - VRM) ir Valstybės sienos apsaugos tarnyba (toliau – VSAT) prie VRM.
- **Pabėgėlių priėmimo centras (PPC)** Rukloje apgyvendina nelydimus nepilnamečius prieglobsčio prašytojus bei prieglobstį Lietuvoje gavusius užsieniečius. Pabėgėlių priėmimo centre nelydimiems nepilnamečiams prieglobsčio prašytojams priimti yra 15 vietų. Apygyvendintų nelydimų nepilnamečių skaičius centre per metus svyruoja nuo 6 nelydimų nepilnamečių (2007 m.) iki 92 nelydimų nepilnamečių (2012 m.). Centre jie vidutiniškai gyvena apie 2 mėnesius. Vieno nelydimo nepilnamečio išlaikymas parai kainuoja 50 LT. Pabėgėlių priėmimo centro, kaip socialinės įstaigos, veiklą kontroliuoja Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.

Lietuvos teisinė bazė garantuoja apgyvendinimą visiems prieglobsčio prašytojams: tiek atvykusiems teisėtai, tiek – neteisėtai. Įstatymai nenumato galimybės atsisakyti apgyvendinti prieglobsčio prašytojus dėl vietų centruose trūkumo, ar pašalinti asmenis iš apgyvendinimo vietos dėl tvarkos pažeidimų ar kitų priežasčių. Šiuo metu URC neturi galimybės atskirai apgyvendinti pažeidžiamus asmenis – jie apgyvendinami tose pačiose patalpose kaip ir kiti prieglobsčio prašytojai¹. Teisėtai atvykę užsieniečiai prieglobsčio prašytojai gali apsigyventi ir savo pasirinktoje gyvenamojoje vietoje, tačiau praktikoje tai atsitinka labai retai.

Nors priėmimo centruose apgyvendintiems asmenims yra teikiamos materialinės, socialinės, medicininės paslaugos, mokama finansinė pašalpa, organizuojami laisvalaikio renginiai, tačiau materialinės priėmimo sąlygos yra ribotos. Būtina gerinti medicininių ir psichologinių paslaugų kokybę ir prieinamumą, persvarstyti skiriamos pašalpos dydį (šiuo metu 35 LT, arba 10 EUR, per mėnesį). Materialinių sąlygų kokybė ir gerinimas yra vienas dažniausiai aptarinėjamų probleminių aspektų viešose diskusijose.

Lietuvoje prieglobsčio prašytojų srautas yra ganėtinai stabilus: nuo 2001 m. daugiausiai prašymų buvo pateikta 2003 m. (644), o mažiausiai – 2005 (410). Vis dėlto, nuo 2009 m. prieglobsčio prašytojų skaičius kasmet didėjo (nuo 449 prieglobsčio prašymų 2009 m. iki 627 prašymų 2012 m.) Įvertinus prieglobsčio prašytojų srautą, galima teigti, jog Lietuva nėra susidūrusi su prieglobsčio prašytojų antplūdžiu. Jeigu prieglobsčio prašytojų skaičius staiga išaugtų, pirmiausia su apgyvendinimo problemomis susidurtų pasienio punktai, nes juose prieglobsčio prašytojų

¹ Vis dėlto URC vadovybė stengiasi atskirti vienišas moteris ir šeimas nuo kitų prieglobsčio prašytojų grupių, apgyvendinami jas kitame pastato aukšte.

apgyvendinimo galimybės yra ribotos. Centrai šiuo metu nesusiduria su vietų trūkumu apgyvendinant užsieniečius. Priešingai – PPC dėl neišnaudoto ploto buvo nuspręsta vieną pastatą skirti apgyvendinti suaugusiems negalią turintiems Lietuvos piliečiams.

Nors užsieniečių srautas išlieka stabilus ir prieglobsčio prašytojų priėmimui Centruose vietų užtenka, Lietuvos Vyriausybė yra patvirtinusi Ekstremalių situacijų valdymo planą, kuriame masinis užsieniečių antplūdis yra įvardintas kaip viena iš grėsmių. Plane yra įvardintos už masinį užsieniečių antplūdį atsakingos institucijos ir konkrečioms institucijoms priskiriamos funkcijos. Planą detalizuoja VSAT vado patvirtintas Ekstremalių situacijų prevencijos priemonių planas, kuriame nustatytos priemonės, siekiant pasirengti masiniam užsieniečių antplūdžiui, galimos tokio pavojaus kilimo priežastys (pavyzdžiui, neramumai kaimyninėje valstybėje) bei padariniai (užsieniečių srautų judėjimas į šalies teritorijos gilumą). Įvykis yra fiksuojamas, jeigu atvyksta bent 15 žmonių grupė.

1 skyrius

Skirtingos priėmimo infrastruktūros objektų rūšys ir subjektai

Priėmimo sąlygų direktyva (Direktyva 2003/9/EB, 13 straipsnis) ir Komisijos pasiūlymas dėl Priėmimo direktyvos naujos redakcijos (17 straipsnis) numato, kad valstybės narės užtikrina tarptautinės apsaugos prašytojams galimybę naudotis materialinėmis priėmimo sąlygomis. Būsto suteikimas yra esminis, jei ne pagrindinis, priėmimo sąlygų elementas. Būstas gali būti teikiamas įvairiais būdais. Direktyvoje 2003/9/EB (14 straipsnis) bendrai aprašomos šios būsto suteikimo formos: a) patalpos, skirtos apgyvendinti prieglobsčio prašytojus, kol yra nagrinėjamas prie valstybės sienos paduotas prašymas dėl prieglobsčio; b) apgyvendinimo centrai, užtikrinantys reikiamą gyvenimo lygį; c) privatūs namai, butai, viešbučiai ar kitos prieglobsčio prašytojų apgyvendinimui pritaikytos patalpos. Atsižvelgdamos į šią Direktyvą valstybės (narės) sukūrė įvairius priėmimo infrastruktūros objektus, pavyzdžiui, kolektyvinio / bendruomeninio pobūdžio priėmimo infrastruktūros objektus, individualių būstą (privatūs namai, butai ar viešbučiai, kuriuos užsako ir apmoka valstybė). Kai kurios valstybės narės taip pat siūlo prašytojams finansinę kompensaciją, kuri apima būsto išlaidas.

Klausimas (toliau – K) 1. Prašome nurodyti žemiau pateiktoje 1 lentelėje, kokios priėmimo infrastruktūros objektų rūšys egzistuoja jūsų valstybėje (narėje).

Jei jūsų valstybėje (narėje) siūloma kitokia objektų rūšis, kuri nėra įtraukta į toliau pateiktą lentelę, prašome nurodyti ir aprašyti šią rūšį pridendant papildomas eilutes prie toliau pateiktos lentelės. Prašome taip pat nurodyti, kiek tokių objektų veikia ir kokie jų pajėgumai bei kiek prašytojų buvo apgyvendinama šiose objektuose per metus nuo 2008 m. sausio 1 d. iki 2012 m. gruodžio 31 d.

Jeigu jūsų valstybė (narė) negali užtikrinti maksimalų pajėgumą, pateikite trumpą situacijos paaiškinimą ir nurodykite faktinį prašytojų, apgyvendintų tam tikros rūšies objektuose per metus 2008–2012 m. laikotarpiu, skaičių.

1 lentelė. Skirtingos priėmimo infrastruktūros rūšys

Apgyvendinimo objekto rūšis	Ar ši infrastruktūros objektų rūšis egzistuoja jūsų valstybėje narėje?	Jeigu taip, kiek tokių objektų veikė 2012 m. pabaigoje?	Nurodykite didžiausią prašytojų skaičių, kurį objektai galėjo sutalpinti	Prašytojų, apgyvendintų tokiuose objektuose per metus 2008–2012m. laikotarpiu, skaičius
Kolektyviniai pirminio / tranzitinio priėmimo centrai	Ne	Netaikoma	Netaikoma	Netaikoma
Atviri kolektyviniai priėmimo centrai²	Taip. Prieglobsčio prašytojai apgyvendinami Užsieniečių registracijos centre.	1	92 vietos (vienu metu)	2008 – 275; 2009 – 353; 2010 – 437; 2011 – 509; 2012 – 677.
Specialieji priėmimo centrai arba objektai, skirti pažeidžiamų asmenų grupėms (pvz., kankinimo aukoms)	Ne	Netaikoma	Netaikoma	Netaikoma
Atskiri specialieji nelydimų nepilnamečių priėmimo centrai	Taip. Nelydimi nepilnamečiai prieglobsčio prašytojai apgyvendinami Pabėgėlių priėmimo centre atskiruose kambariuose.	1	15 (vienu metu)	2008 – 8; 2009 – 6; 2010 – 7; 2011 – 22; 2012 – 92.
Privatūs namai ar butai: užsakomi ir apmokami kompetentingų institucijų	Ne	Netaikoma	Netaikoma	Netaikoma
Privatūs viešbučiai: užsakomi ir apmokami kompetentingų institucijų	Ne	Netaikoma	Netaikoma	Netaikoma
Savarankiškai pasirenkamas apgyvendinimas, pavyzdžiui, namai, butai, viešbučiai ir (arba) galimybė apsigyventi pas draugus ir (arba) šeimos narius³	Taip. Prieglobsčio prašytojai turi teisę apsigyventi savo pasirinktoje gyvenamojoje vietoje. Tokiu atveju jiems neteikiamos jokios paslaugos, įskaitant ir	-	-	-

² Atviri centrai reiškia, kad prašytojai gali laisvai išeiti ir grįžti į centrą jiems patogiu laiku.

³ Nurodykite, ar prašytojai gauna (ar turi teisę gauti) piniginę išmoką tuo atveju, jei jie patys organizuoja savo apgyvendinimą.

	pinigines išmokas			
Kitos tarptautinės apsaugos prašytojams apgyvendinti skirtos patalpos, užsakomos ir apmokamos kompetentingų institucijų	Ne	Netaikoma	Netaikoma	Netaikoma

Prieglobsčio prašytojai yra apgyvendinami Užsieniečių registracijos centre, o nelydimi nepilnamečiai prieglobsčio prašytojai apgyvendinami Pabėgėlių priėmimo centre. Teisėtai į šalį atvykę užsieniečiai prieglobsčio prašytojai Migracijos departamento sprendimu gali apsigyventi ir savo pasirinktoje gyvenamojoje vietoje. Praktikoje iš šių asmenų reikalaujama įrodyti, jog jie turi kur gyventi, ir kad turi galimybę apsigyventi savo lėšomis.

Užsieniečių registracijos centre gyvenantys prieglobsčio prašytojai turi teisę išeiti iš centro 24 valandoms. Pabėgėlių priėmimo centre gyvenantys nelydimi nepilnamečiai gali palikti centrą 72 valandoms.

Užsieniečių registracijos centras buvo įkurtas 1996 metais. Centras yra Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos padalinys. Centre vienu metu gali gyventi iki 500 užsieniečių; prieglobsčio prašytojams priimti yra 92 vietos.

Pabėgėlių priėmimo centras yra socialines paslaugas teikianti biudžetinė įstaiga, įkurta prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. PPC tikslas yra apgyvendinti užsieniečius, kuriems suteiktas prieglobstis Lietuvos Respublikoje, ir visus nelydimus nepilnamečius prieglobsčio prašytojus. Nelydimi nepilnamečiai prieglobsčio prašytojai apgyvendinami Priėmimo skyriaus nepilnamečių sektoriuje, kuriame realiai gali gyventi iki 15 nelydimų nepilnamečių.

K 2. Kokiai(-oms) institucijai(-oms) tenka finansinė atsakomybė už priėmimo infrastruktūros veiklą:

- (a) valstybės institucijoms; (*Taip*)
- (b) vietos valdžios institucijoms / regioninės valdžios institucijoms; (*Ne*)
- (c) išorės paslaugų teikėjui, kaip antai NVO, privačiojo sektoriaus subjektams ar bet kokiai kitai trečiajai šaliai?; (*Ne*)

Remiantis Užsieniečių registracijos centro nuostatais⁴, URC yra biudžetinė vidaus reikalų įstaiga, išlaikoma iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir kitų valstybės pinigų fondų. Centrai finansuoti gali būti naudojamos ir kitos teisės aktų nustatyta tvarka gautos lėšos.

Remiantis Pabėgėlių priėmimo centro nuostatais⁵, PPC yra biudžetinė įstaiga, finansuojama iš Lietuvos Respublikos valstybės, savivaldybių biudžetų. Centrai finansuoti gali būti naudojamos ir kitos teisės aktų nustatyta tvarka gautos lėšos.

⁴ Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministerijos vado 2011 m. rugsėjo mėn. 30 d. įsakymas Nr. 4-76 „Dėl Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministerijos rinktinių ir pasieniečių mokyklos nuostatų patvirtinimo“.

K 3. Kokioms institucijoms tenka vykdomoji atsakomybė⁶ už priėmimo infrastruktūros veiklą:

- (a) valstybės institucijoms; (Taip)
- (b) vietos valdžios institucijoms / regioninės valdžios institucijoms; (Ne)
- (c) išorės paslaugų teikėjui, kaip antai NVO, privačiojo sektoriaus subjektams ar bet kokiai kitai trečiajai šaliai? (Ne)

Už priėmimo centrų veiklą yra atsakinga Lietuvos Respublikos Vyriausybė:

- Užsieniečių registracijos centro veiklą koordinuoja Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Vidaus reikalų ministerijos;
- Pabėgėlių priėmimo centro veiklą kontroliuoja Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.

Užsieniečių registracijos centro savininkė yra valstybė. Centro savininko teises ir pareigas įgyvendina Valstybės sienos apsaugos tarnyba, kuri koordinuoja ir kontroliuoja centro veiklą, priima sprendimą dėl jos buveinės pakeitimo, sprendžia kitus įstatymuose ir kituose teisės aktuose jos kompetencijai priskirtus klausimus.

Pabėgėlių priėmimo centro savininkė yra valstybė. Centro savininko teises ir pareigas įgyvendina Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, kuri kontroliuoja Centro veiklą, priima sprendimą dėl jo buveinės pakeitimo, sprendžia kitus įstatymuose ir kituose teisės aktuose jos kompetencijai priskirtus klausimus. Pabėgėlių priėmimo centro veikla, remiantis Pabėgėlių priėmimo centro nuostatais, organizuojama vadovaujantis metiniu veiklos planu, kuris rengiamas remiantis Strateginio planavimo metodika, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 6 d. nutarimu Nr. 827, ir tvirtinamas Socialinės apsaugos ir darbo ministro.

K 4. Tuo atveju, jei priėmimo infrastruktūros objektai yra valdomi vietos valdžios institucijų / regioninės valdžios institucijų arba įtraukiant išorės paslaugų teikėjus (pvz., NVO arba pilietinės visuomenės atstovus), nurodykite, ar priėmimo infrastruktūros veikla yra koordinuojama centralizuotai (t.y. ar yra kokio nors viena institucija, kuriai tenka bendra atsakomybė dėl tarptautinės apsaugos prašytojų priėmimo?)

Netaikoma.

K 5. Tuo atveju, jei priėmimo infrastruktūros objektai yra valdomi vietos valdžios institucijų / regioninės valdžios institucijų arba įtraukiant išorės paslaugų teikėjus (pvz., NVO arba pilietinės visuomenės atstovus), kaip reglamentuojamas jų dalyvavimas?

Ar buvo pasirašyti formalūs susitarimai dėl koordinavimo tarp įvairių subjektų (pvz., bendradarbiavimo susitarimai, nustatantys kompetencijos ribas)?

Netaikoma.

⁵ Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2005 m. rugpjūčio 18 d. įsakymas Nr. A1-234 „Dėl pabėgėlių priėmimo centro nuostatų patvirtinimo“.

⁶ Vykdomoji atsakomybė reiškia įprastą priėmimo infrastruktūros veiklą, įskaitant, pavyzdžiui, infrastruktūros objektų teikiamų paslaugų kokybės kontrolę.

2 skyrius

Galimybė naudotis priėmimo infrastruktūra: Veiksniai, lemiantys galimybę naudotis įvairių rūšių objektais

K 6. Trumpai apžvelkite, kokie tarptautinės apsaugos prašytojai turi teisę naudotis priėmimo infrastruktūra, kurią suteikia valstybė. Prašome užpildyti žemiau pateikiamą 2 lentelę:

2 lentelė. Teisė naudotis priėmimo infrastruktūra turinčių prašytojų kategorijos

Įvairios prašytojų kategorijos priklausomai nuo procedūros rūšies / etapo	Prašytojai turi teisę naudotis priėmimo infrastruktūra (Taip / Ne)	Ar šie prašytojai turi teisę naudotis įprasta ar specialiaja priėmimo infrastruktūra⁷?
Prašytojai, kuriems taikomas II Dublino reglamentas⁸	Taip	Sprendimas dėl Dublino II reglamento taikymo yra priimamas per 48 val. nuo prieglobsčio prašymo pateikimo momento. Šiuo laikotarpiu prieglobsčio prašytojai apgyvendinami prieglobsčio prašymą priėmusioje įstaigoje: Valstybės sienos perėjimo punktuose arba Valstybės sienos apsaugos tarnyboje (teritorijoje, kurioje galioja pasienio teisinis režimas), teritorinėje policijos įstaigoje arba Užsieniečių registracijos centre. Nustačius, kad už prieglobsčio prašymo nagrinėjimą gali būti atsakinga kita ES šalis narė, asmeniui yra suteikiamas laikinasis teritorinis prieglobstis ir išduodamas užsieniečio registracijos pažymėjimas. Tuomet asmuo turi teisę apsigyventi Užsieniečių registracijos centre.
Prašytojai, kurių prašymai nagrinėjami dėl priimtino⁹	Taip	Šie prieglobsčio prašytojai apgyvendinami prašymą priėmusioje įstaigoje 48 val. laikotarpiui, kol bus priimtas sprendimas dėl priimtino.
Prašytojai, kuriems taikoma pagreitinta procedūra	Taip	Pagreitinta procedūra taikoma, jeigu asmuo atvyko iš saugios trečiosios valstybės, saugios kilmės valstybės arba jeigu prašymas yra akivaizdžiai nepagrįstas. Sprendimas yra priimamas per 48 val. nuo

⁷ Specialioji priėmimo infrastruktūra reiškia infrastruktūrą, kuri skiriasi nuo įprastos priėmimo infrastruktūros, pavyzdžiui, dėl prašytojo kategorijos ar etapo ar procedūros rūšies.

⁸ Prašytojai, kuriems taikomas II Dublino reglamentas, reiškia prašytojus, kurių atžvilgiu inicijuota Dublino procedūra ir kurie laukia Dublino sprendimo, nustatančio už prieglobsčio prašymo nagrinėjimą atsakingą šalį.

⁹ Priimtino procedūros reiškia tokį prašymo nagrinėjimo etapą, kurio metu valstybės (narės) nustato, ar prašymas bus ar nebus laikomas iš esmės atitinkančiu kriterijus, nustatytus Direktyvos 2005/85/EB (Prieglobsčio procedūrų direktyva) 25 straipsnyje, kuriame nustatomos sąlygos, esant kurioms valstybėms narėms leidžiama paskelbti prašymą nepriimtinu, todėl iš jos neprivalo nagrinėti prašymą.

		prašymo pateikimo momento (sprendimo priėmimą galima pratęsti iki 7dienių). Šį laikotarpį asmenys praleidžia prašymą priėmusioje įstaigoje, jeigu joje yra galimybės asmenį laikyti tokį laikotarpį. Kitu atveju, asmuo iš karto perkeliamas į Užsieniečių registracijos centrą.
Pažeidžiamų prašytojų (turinčių specifinių psichologinių / medicinos pagalbos poreikių) grupės¹⁰	Taip	Pažeidžiami prieglobsčio prašytojai apgyvendinami Užsieniečių registracijos centre kartu su kitais prieglobsčio prašytojais. Šiai dienai URC nėra patalpų, pritaikytų pažeidžiamiems asmenims.
Nelydimi nepilnamečiai, laukiantys sprendimo dėl tarptautinės apsaugos suteikimo	Taip	Nelydimi nepilnamečiai prieglobsčio prašytojai yra apgyvendinami Pabėgėlių priėmimo centre.
Nelydimi nepilnamečiai, išnaudoję visas priemones pagal tarptautinės apsaugos procedūrą ir laukiantys grąžinimo	Taip	Nelydimų nepilnamečių, išnaudojusių visas priemones pagal prieglobsčio procedūrą, grąžinimą ar išsiuntimą organizuoja Migracijos departamentas, o sprendimus įgyvendina policija arba Valstybės sienos apsaugos tarnyba. Nelydimą nepilnamečių galima grąžinti tik tuo atveju, jeigu užsienio valstybėje, į kurią yra grąžinamas, jis bus tinkamai prižiūrimas, atsižvelgiant į jo poreikius, amžių ir savarankiškumo lygį. Praktikoje nėra pasitaikę nelydimų nepilnamečių grąžinimo atvejų.
Sprendimą apskundę prašytojai	Taip	Sprendimą apskundusiems prieglobsčio prašytojams taikoma įprasta priėmimo infrastruktūra (apgyvendinami arba URC – visi sprendimą apskundę arba PPC – nelydimi nepilnamečiai), kol bus išnaudotos visos priemonės pagal prieglobsčio procedūrą.
Prašytojai, pateikę pakartotinį prašymą	Taip	Pakartotinį prašymą pateikusiems prieglobsčio prašytojams taikoma įprasta priėmimo infrastruktūra (apgyvendinami arba URC arba PPC), kol bus išnaudotos visos priemonės pagal prieglobsčio procedūrą.
Prašytojai, dėl kurių prašymo suteikti tarptautinę apsaugą priimtas teigiamas sprendimas	Taip	Prieglobstį gavę užsieniečiai yra apgyvendinami Pabėgėlių priėmimo centre, kur vykdoma jų integracijos programa. Parama centre teikiama iki 8 mėnesių. Jeigu per nustatytą laikotarpį užsieniečiui, gavusiam prieglobstį, dėl objektyvių priežasčių nepavyko pasirengti integracijai savivaldybės teritorijoje, šis laikotarpis gali būti tęsiamas iki 12 mėnesių. Jeigu užsieniečiai, gavę prieglobstį, priklauso

¹⁰ Priėmimo sąlygų direktyvoje nurodomos šios prašytojų kategorijos pagal pažeidžiamų asmenų grupes: nelydimi nepilnamečiai, neįgalūs asmenys, pagyvenę žmonės, nėščios moterys, vieniši tėvai, turintys nepilnamečių vaikų, asmenų, kurie buvo kankinami, prievartaujami ar patyrė kitokį sunkų psichologinį, fizinį ar seksualinį smurtą.

		pažeidžiamoms grupėms, šis laikotarpis gali būti pratęstas iki 18 mėnesių. Nelydimiems nepilnamečiams užsieniečiams, atsižvelgus į vaiko interesus, paramos teikimo centre laikotarpis gali būti pratęstas, kol jiems sukaks 18 metų. Pasibaigus integracijos laikotarpiui, prieglobstį gavę užsieniečiai apsigyvena konkrečiose savivaldybėse, kur jiems toliau tęsiasi integracijos programa.
Prašytojai, išnaudoję visas priemones pagal tarptautinės apsaugos procedūrą ir laukiantys grąžinimo	Taip	Prieglobsčio prašytojų, išnaudojusių visas priemones pagal prieglobsčio procedūrą, išsiuntimą/grąžinimą organizuoja Migracijos departamentas, o sprendimus įgyvendina policija arba Valstybės sienos apsaugos tarnyba. Išsiuntimo laukiantys asmenys teismo sprendimu yra sulaikomi URC. Grąžinimo atveju asmenys gali būti apgyvendinti Užsieniečių registracijos centre arba savo pasirinktoje gyvenamoje vietoje.
Kiti (pvz., prašytojai iš kitų ES valstybių narių, šeimos su vaikais, turinčios neteisėto migranto statusą, prašytojai iš kilmės trečiųjų šalių, kurios laikomos saugiomis, ir t.t. Nurodykite konkrečiai)	–	–

K 7. Ar kuriems nors prašytojams, patenkantiems į pirmiau minėtas teisę naudotis priėmimo infrastruktūra turinčių prašytojų kategorijas, gali būti atsakyta naudotis priėmimo infrastruktūra dėl tam tikrų priežasčių (pvz., prašytojas turi pakankamai lėšų ar būdamas priėmimo infrastruktūros objekte prašytojas elgėsi netinkamai, ar dėl kokių nors kitų priežasčių)?

Ne, teisės aktai nenumato galimybės atsisakyti apgyvendinti prieglobsčio prašytojus.

K 8. a) Ar jūsų valstybėje (narėje) atliekamas pažeidžiamumo vertinimas, kurio pagrindu užsieniečiai gali būti apgyvendinami specialiuose priėmimo infrastruktūros objektuose, skirtuose pažeidžiamų prašytojų grupėms?

Lietuvoje nėra specialių priėmimo centrų pažeidžiamiems asmenims, visi prieglobsčio prašytojai, išskyrus nelydimus nepilnamečius, apgyvendinami Užsieniečių registracijos centre. Šiai dienai URC nėra patalpų, pritaikytų pažeidžiamiems asmenims. Centre galioja Vado patvirtinta tvarka dėl pažeidžiamų asmenų nustatymo. Vadovaujantis šia tvarka socialiniai darbuotojai ir medikai nustato, ar asmuo yra pažeidžiamas.

K 8. b) Jei taip, nurodykite, ar pažeidžiamumo vertinimas yra:

- a) *privalomas ir reglamentuojamas įstatymų; (Ne)*
- b) *įprasta praktika; (Ne)*
- c) *neprivalomas; (Taip)*

K 9. Kokia(-os) institucija(-os) yra atsakinga(-os) už sprendimų dėl tarptautinės apsaugos prašytojų paskirstymo po skirtingus priėmimo infrastruktūros objektus priėmimą?

Sprendimus dėl prieglobsčio prašytojų apgyvendinimo URC, nelydimų nepilnamečių apgyvendinimo PPC ir teisėtai atvykusių prieglobsčio prašytojų apgyvendinimo savo pasirinktoje gyvenamoje vietoje priima Migracijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos.

K 10. Koku būdu šios institucijos paskirsto prašytojus po skirtingus priėmimo infrastruktūros objektus?

Pažymėkite, ar jūsų valstybėje (narėje) taikomas vienas iš toliau pateiktų scenarijų arba jų derinys, ir trumpai aprašykite:

i) pajėgumus; (Ne)

Jūsų valstybė (narė) paskirsto tarptautinės apsaugos prašytojus pagal pajėgumus, pvz., jūsų valstybė (narė) stebi kiekvieno priėmimo centro užimtumą ir atitinkamai paskirsto prašytojus.

ii) paskirstymo mechanizmą; (Ne)

Jūsų valstybėje (narėje) taikoma paskirstymo schema, kuri apibrėžia, kiek prašytojų turėtų priimti kiekvienas nacionalinis / regioninis / vietinis priėmimo centras (procentais arba remiantis konkrečia kvota).

iii) prieglobsčio procedūros rūšį; (Ne)

Jūsų valstybė (narė) atsižvelgia į prieglobsčio procedūros rūšį ir atitinkamai priskiria prašytojus konkrečiam priėmimo infrastruktūros objektui. Pavyzdžiui, jūsų valstybei (narei) taikomas vienas ar daugiau toliau pateiktų teiginių:

- prašytojai, kuriems taikomas II Dublino reglamentas, yra apgyvendinami specialiosios priėmimo infrastruktūros objektuose;
- prašytojai, kuriems taikomos pagreitintos procedūros, yra apgyvendinami specialiosios priėmimo infrastruktūros objektuose;
- ir t.t.

iv) prieglobsčio procedūros etapą; (Taip)

Jūsų valstybė (narė) atsižvelgia į prieglobsčio procedūros etapą ir atitinkamai priskiria prašytojus konkrečiam priėmimo infrastruktūros objektui. Pavyzdžiui, jūsų valstybei (narei) tinka vienas ar daugiau toliau pateiktų teiginių:

- prašytojai, kuriems taikoma priimtimumo vertinimo procedūra – kai (kartotinis) prašymas vertinamas dėl priimtimumo arba kai atliekamas patikrinimas pagal Dublino procedūrą – laikinai apgyvendinami specialiosios pirminio / tranzitinio priėmimo infrastruktūros objektuose;
- prašytojai, laukiantys pirmosios instancijos sprendimo, yra apgyvendinami specialiosios priėmimo infrastruktūros objektuose;
- prašytojai, kurie yra apskundę sprendimą, yra perkeliama į specialiosios priėmimo infrastruktūros objektus;
- prašytojai, kurių prašymai dėl tarptautinės apsaugos suteikimo buvo atmesti, yra perkeliama į specialiosios priėmimo infrastruktūros objektus.

Visi prieglobsčio prašytojai yra apgyvendinami URC. Šiame centre taip pat yra laikomi sulaikyti neteisėtai atvykę migrantai, t.y. Centre galioja du režimai: prieglobsčio prašytojų ir neteisėtų migrantų. Jeigu prieglobsčio prašytojui, išnaudojusiam visas procedūros galimybes, yra numatyta išsiuntimo procedūra, URC darbuotojai kreipiasi į teismą dėl šio asmens sulaikymo URC. Tokiu atveju asmuo yra perkeliamas iš vieno korpuso į kitą ir jam taikomas sulaikymo režimas. Išsiuntimo procedūra taikoma tais atvejais, jei prieglobsčio prašytojas į šalį atvyko neteisėtai.

v) *prieglobsčio prašytojo duomenis; (Ne)*

Jūsų (valstybė) narė atsižvelgia į tarptautinės apsaugos prašytojo duomenis (pvz., specialieji poreikiai¹¹, tautybė ar konkretūs motyvai, kuriais grindžiamas prašymas) ir atitinkamai priskiria prašytojus konkrečiam priėmimo infrastruktūros objektui.

vi) *prieglobsčio suteikimo procedūros trukmę; (Ne)*

Jūsų (valstybėje) narėje tarptautinės apsaugos prašytojai perkeliama iš vieno infrastruktūros objekto į kitą praėjus tam tikram laikotarpiui.

vii) *kitus kriterijus (pvz., šeimos sudėtis)? (Taip)*

Lietuvoje galioja specifinė prieglobsčio prašytojų apgyvendinimo sistema, pagal kurią prieglobsčio prašytojai yra apgyvendinami specialiame centre – Užsieniečių registracijos centre. Tuo tarpu, nelydimi nepilnamečiai prieglobsčio prašytojai apgyvendinami socialinėje įstaigoje – Pabėgėlių priėmimo centre. Teisėtai į šalį atvykę prieglobsčio prašytojai gali apsigyventi ir savo pasirinktoje gyvenamoje vietoje.

K 11. Prašytojų paskirstymo tarp skirtingų priėmimo infrastruktūros objektų procesas:

a) yra nustatytas teisės aktuose; (Taip)

Prieglobsčio prašytojų apgyvendinimą reglamentuoja įstatymas „Dėl užsieniečių teisinės padėties“¹² ir atitinkami poįstatyminiai teisės aktai. Įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 79 str. nurodoma, kad teisėtai į Lietuvos Respubliką atvykęs prieglobsčio prašytojas, kuriam suteiktas laikinas teritorinis prieglobstis, yra apgyvendinamas Užsieniečių registracijos centre, o nelydimas nepilnamečis prieglobsčio prašytojas yra apgyvendinamas Pabėgėlių priėmimo centre, jeigu jo laikinas globėjas (rūpintojas) ar kitas teisėtas atstovas tam neprieštarauja. Teisėtai į šalį atvykę užsieniečiai prieglobsčio prašytojai Migracijos departamento sprendimu gali apsigyventi ir savo pasirinktoje gyvenamojoje vietoje. Įstatymą detalizuojantis „Laikinojo užsieniečių apgyvendinimo užsieniečių registracijos centre sąlygų ir tvarkos aprašas“¹³ (toliau – URC tvarkos aprašas) numato, kad be UTPĮ 79 str. įvardytų prieglobsčio prašytojų (teisėtai į Lietuvos Respubliką atvykusių prieglobsčio prašytojų, kuriems suteiktas laikinas teritorinis prieglobstis), Užsieniečių registracijos centre taip pat apgyvendinami:

- sulaikyti užsieniečiai, pateikę prašymus suteikti prieglobstį Lietuvos Respublikoje;
- asmenys, atvykę patys ir pateikę centrui prašymus suteikti prieglobstį Lietuvos Respublikoje;
- asmenys, pateikę prašymus suteikti prieglobstį kitoms įstaigoms ir institucijoms.

b) yra apibrėžtas privalomos teisinės galios neturinčiuose teisės aktuose / gairėse; (Ne)

¹¹Priėmimo sąlygų direktyvoje nurodomos šios prašytojų kategorijos pagal pažeidžiamų asmenų grupes: nelydimi nepilnamečiai, neįgalūs asmenys, pagyvenę asmenys, nėščios moterys, vieniši tėvai, turintys nepilnamečių vaikų, asmenys, kurie buvo kankinami, prievartaujami ar patyrė kitokį sunkų psichologinį, fizinį ar seksualinį smurtą.

¹²Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 73-2539.

¹³Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2007 m. spalio 4 d. įsakymas Nr. 1V-340 dėl laikinojo užsieniečių apgyvendinimo Užsieniečių registracijos centre sąlygų ir tvarkos aprašo patvirtinimo // Valstybės žinios. 2007, Nr. 105-4326

c) nėra apibrėžtas oficialiuose dokumentuose, bet taikomas įprastoje praktikoje (*Ne*)

K 12. Jeigu pajėgumai yra pakankami, ar jūsų (valstybė) narė leidžia prašytojui pasirinkti priėmimo infrastruktūros objektą / apgyvendinimo vietą?

Ne.

K 13. a) Ar jūsų (valstybėje) narėje numatoma galimybė perkelti tarptautinės apsaugos prašytojus į kitus priėmimo infrastruktūros objektus po pirminio priskyrimo priėmimo centrui?

Ne. Jei asmuo į šalį yra atvykęs teisėtai, jis gali apsigyventi savo pasirinktoje gyvenamoje vietoje, o ne Užsieniečių registracijos centre.

K 13. b) Jei taip, kuris iš toliau nurodytų kriterijų, arba jų derinys, yra taikomas perkeliant į kitą priėmimo centrą:

- i) Užimtumo lygio / vietų valdymo klausimai
- ii) Pasikeitę šeimos duomenys (pvz., vaiko gimimas)
- iii) Su sveikata būkle ar specialiaisiais poreikiais susijusios priežastys
- iv) Įvykiai centruose, kurie gali sąlygoti perkėlimą į kitą būstą
- v) Terminai (nustatomi pagal procedūras)
- vi) Savanoriško grįžimo į kilmės šalį programa
- vii) Bet kokios kitos priežastys?

Netaikoma.

3 skyrius

Kokybė

Materialines priėmimo sąlygas reglamentuojantys nacionalinės teisės aktai

K 14. Remiantis valstybės (narės) nacionalinės teisės aktais, kokias teises turi priėmimo infrastruktūros objektuose apgyvendinami tarptautinės apsaugos prašytojai šių priėmimo sąlygų atžvilgiu:

- a) maistas;
- b) drabužiai;
- c) finansinė išmoka¹⁴.

Teisės aktai materialines priėmimo sąlygas reglamentuoja tik asmenims, kurie jau yra apgyvendinti Užsieniečių registracijos centre arba Pabėgėlių priėmimo centre. Tuo tarpu prieglobsčio prašytojams, laukiantiems sprendimo dėl laikino teritorinio prieglobsčio VSAT pasienio punktuose ar teritorinėse policijos įstaigose suteikimo materialinių priėmimo sąlygų teikimas nėra reglamentuojamas. Teisės aktai taip pat nenumato galimybes naudotis

¹⁴ Paaiškinkite, kokias išlaidas apima finansinė išmoka (pvz., ar ji apima apgyvendinimo išlaidas, ar ji apima kišenpinigius ir pan.), ir nurodykite, ar finansinė išmoka mokama de facto ir (arba) gali būti naudojama kaip atlyginimas prašytojams, atliekantiems darbus (smulkias užduotis) priėmimo infrastruktūros objektuose.

materialinėmis sąlygomis ir asmenims, gyvenantiems savo pasirinktoje gyvenamojoje vietoje.

Įstatymas „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ numato, kad prieglobsčio prašytojai prašymo nagrinėjimo metu turi teisę gyventi Užsieniečių registracijos centre arba Pabėgėlių priėmimo centre bei naudotis jų teikiamomis paslaugomis, nemokamai gauti būtinąją medicinos pagalbą ir socialines paslaugas, kas mėnesį gauti piniginę pašalpą bei kitas teises, kurios jam garantuojamos pagal Lietuvos Respublikos tarptautines sutartis, įstatymus ir kitus teisės aktus.

Užsieniečių registracijos centras.

- *Maistas.* URC tvarkos apraše nurodyta, kad centre apgyvendinti suaugę asmenys 3 kartus, nepilnamečiai 4 kartus per parą nemokamai maitinami pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintas fiziologines mitybos normas.
- *Drabužiai.* URC tvarkos apraše nurodoma, kad esant galimybei asmenys gali būti nemokamai aprūpinami drabužiais ir avalyne.
- *Finansinė išmoka.* Įstatyme „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ nurodyta, kad prieglobsčio prašytojų teisę gauti kas mėnesinę piniginę pašalpą individualiems poreikiams patenkinti nustato Socialinės apsaugos ir darbo ministras. Svarbu paminėti, kad Socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymu pašalpos mokėjimas yra nustatytas tik nelydimiems nepilnamečiams prieglobsčio prašytojams, gyvenantiems PPC. URC esantiems prieglobsčio prašytojams pašalpa praktikoje yra mokama remiantis anksčiau galiojusi teisės aktu, nors dabartiniai teisės aktai šio proceso nereglamentuoja. Šiuo metu pašalpa sudaro 10 proc. valstybės remiamų pajamų dydžio ir yra 35 Litai. Atkreiptinas dėmesys, jog už Centro vidaus pažeidimus ši pašalpa gali būti sumažinama arba jos mokėjimas nutraukiamas.

Pabėgėlių priėmimo centras

Nelydimų nepilnamečių prieglobsčio prašytojų materialines sąlygas Pabėgėlių priėmimo centre reglamentuoja Socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymu patvirtintas "Užsieniečių apgyvendinimo Pabėgėlių priėmimo centre sąlygų ir tvarkos, Užsieniečių užimtumo organizavimo bei drausminio poveikio priemonių taikymo jiems tvarkos aprašas"¹⁵ (toliau - PPC tvarkos aprašas). Remiantis šio įsakymo nuostatomis, PPC apgyvendintiems užsieniečiams skiriamos gyvenamosios patalpos, atitinkančios technines, sanitarines-higienines, darbų ir priešgaisrinės saugos normas ir reikalavimus.

- *Maistas.* Remiantis apgyvendinimo PPC tvarkos aprašu, nelydimiems vaikams iki 18 metų maitinimui skiriama 60 proc. valstybės remiamų pajamų dydžio pašalpa, kuri šiais dienais yra 210 Lt. Alternatyviai, maitinimas gali būti teikiamas pačiame Centre (centralizuotai teikiamas maistas valgykloje) arba išduodant maisto produktus, kurių vertė lygi numatytos maitinimui skirtos pašalpos dydžiui. Tokiais atvejais, minėta pašalpa nėra mokama.
- *Drabužiai.* PPC tvarkos apraše nurodoma, kad gyventojai pagal galimybę aprūpinami drabužiais ir avalyne. Išduodant drabužius ir avalynę, kiekvienam centro gyventojui pildomas aprūpinimo drabužiais ir avalyne daiktalapis, kurio formą nustato centro direktorius. Centro gyventojams aprūpinti drabužiais ir avalyne naudojamos valstybės biudžeto lėšos bei gauta labdara.
- *Finansinė išmoka.* Nelydimi nepilnamečiai, gyvenantys PPC, gali gauti pašalpą maitinimui, kuri sudaro 210 Lt., arba pasirinkti centralizuotą maitinimą valgykloje (tokiu atveju pašalpa maitinimui nemokama). Taip pat, remiantis Socialinės apsaugos ir darbo ministro priimtu „Užsieniečio teisės kas mėnesį gauti piniginę pašalpą smulkioms išlaidoms įgyvendinimo

¹⁵ Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2002 m. vasario 13 d. įsakymas Nr. 20 Dėl užsieniečių apgyvendinimo pabėgėlių priėmimo centre sąlygų ir tvarkos, užsieniečių užimtumo organizavimo bei drausminio poveikio priemonių taikymo jiems tvarkos, užsieniečio teisės kas mėnesį gauti piniginę pašalpą smulkioms išlaidoms tvarkos ir užsieniečio teisės gauti kompensaciją už naudojimąsi visuomeninio transporto priemonėmis įgyvendinimo tvarkos patvirtinimo // *Valstybės žinios*. 2009. Nr. 98-4135.

tvarkos aprašu“, PPC gyvenantiems asmenims išmokama kas mėnesinė pašalpa smulkioms išlaidoms. Ši pašalpa yra lygi 10 proc. valstybės remiamų pajamų dydžio ir šiuo metu sudaro 35 Lt. Pašalpa yra mokama Centro direktoriaus nustatyta tvarka, ir gali būti sumažinama iki 75 proc. arba nutraukiama mokėti iki 3 mėnesių už pareigų nevykdymą ir savavališką išvykimą iš Centro ilgiau nei 72 valandoms.

K 15. Toliau pateiktoje 3 lentelėje nurodykite šiuos duomenis kiekvieno jūsų valstybėje (narėje) veikiančio priėmimo infrastruktūros objekto atžvilgiu: vienam prašytojui tenkantis plotas (kvadratiniais metrais); priežiūros lygis (darbuotojų skaičius vienam prašytojui). Taip pat nurodykite, ar prašytojai turi galimybę dalyvauti organizuojamuose laisvalaikio renginiuose.

3 lentelė. Kiti priėmimo infrastruktūrai taikomi kokybės kriterijai, kurie yra susiję su prašytojo buvimo priėmimo infrastruktūros objekte patirtimi

Būsto rūšis	Vienam prašytojui tenkantis plotas (kvadratiniais metrais)	Priežiūros lygis (darbuotojų skaičius kiekvienam prašytojui)	Ar turi galimybę dalyvauti organizuojamuose laisvalaikio renginiuose? Taip / Ne. Jei taip, trumpai aprašykite
Kolektyviniai pirminio / tranzitinio priėmimo centrai	Netaikoma	Netaikoma	Netaikoma
Atviri kolektyviniai priėmimo centrai – <u>Užsieniečių registracijos centras</u>	5	Centre yra 86 etatai (šie darbuotojai taip pat dirba su centre laikomais sulaikytais užsieniečiais)	Taip. Apgyvadinimo URC tvarkoje nurodoma, kad centro darbuotojai apgyvendintiems asmenims turi sudaryti sąlygas lankytis centre esančioje bibliotekoje, dalyvauti sporto varžybose ir kultūriniuose renginiuose, užsiimti rankdarbiais, semtis žinių sveikatos priežiūros klausimais.
Specialieji priėmimo centrai arba objektai, skirti pažeidžiamų asmenų grupėms (pvz., kankinimo aukoms ar konkrečioms pažeidžiamoms prašytojoms (moterims))	Netaikoma	Netaikoma	Netaikoma
Atskiri specialieji nelydimų nepilnamečių priėmimo centrai – <u>Pabėgėlių priėmimo centras</u>	Neišskiriama	Centre dirba 10 darbuotojų, kurie taip pat dirba su nelydimais nepilnamečiais prieglobsčio prašytojais.	PPC tvarkos apraše yra įtvirtinta Centro gyventojų užimtumo organizavimo sistema. Nurodoma, kad Centro darbuotojai sudaro sąlygas gyventojams: lankyti lietuvių kalbos kursus; lankyti profesinio orientavimo užsiėmimus; gauti nemokamas psichologo konsultacijas; naudotis centre esančios bibliotekos teikiamomis paslaugomis bei visuomenės

			informavimo priemonėmis (televizija ir radijas); sportuoti; dalyvauti kultūros renginiuose; užsiimti visuomenei naudingų darbu.
Privatūs namai ar butai: užsakomi ir apmokami kompetentingų institucijų	Netaikoma	Netaikoma	Netaikoma
Privatūs viešbučiai: užsakomi ir apmokami kompetentingų institucijų	Netaikoma	Netaikoma	Netaikoma
Savarankiškai pasirenkamas apgyvendinimas, pavyzdžiui, namai, butai, viešbučiai ir (arba) galimybė apsigyventi pas draugus ir (arba) šeimos narius	-	-	Ne
Kitos tarptautinės apsaugos prašytojams apgyvendinti skirtos patalpos, užsakomos ir apmokamos kompetentingų institucijų	Netaikoma	Netaikoma	Netaikoma

K 16. Ar jūsų valstybė (narė) yra parengusi gaires arba vadovą dėl priėmimo infrastruktūros, kurią gali naudotis tarptautinės apsaugos prašytojai?

Ne.

K 17. Kokie kontrolės mechanizmai veikia siekiant užtikrinti, kad priėmimo sąlygos atitiktų standartus, nustatytus nacionalinės teisės aktuose ar kituose protokoluose / taisyklėse?

URC veiklą kontroliuoja vidiniai mechanizmai: vadovybės kontrolė, centrinės įstaigos kontrolė (imuniteto skyrius), teisės skyrius. Kontrolės mechanizmą nustato URC darbo reglamentas, kuris yra patvirtintas Centro vado įsakymu ir yra skirtas tik tarnybiniam naudojimui. Praktikoje kontrolės sistema pasireiškia kas kelis metus vykdomu auditu, kurio metu tikrinama budėtojų dalies (priėmimo skyriaus) dokumentacija, žiūrima, ar tinkamai užsieniečiai supažindami su priimtais sprendimais ir jų teisėmis. Taip pat stebima, ar nepasitaiko atvejų, kad prieglobsčio prašytojai būtų apgyvendinami sulaukytųjų asmenų korpuse. URC darbuotojas nurodė, kad auditu metu nebuvo nustatyta techninių klaidų.

Išorinės kontrolės galimybę sudaro įstatymas „Dėl užsieniečių teisinės padėties“, kuriame nurodyta, kad Lietuvos valstybinės įstaigos bendradarbiauja su Jungtinių Tautų Vyriausiojo pabėgėlių komisaro valdyba, sudaro sąlygas šiai valdybai vykdyti išsipareigojimus stebėti, kaip Lietuvos Respublikoje laikomasi 1951 m. Konvencijos dėl pabėgėlių statuso, reikalavimų.

Pažymėtina, kad JTVPK atstovai turi galimybę nuolat lankytis Centre ir teikti pastabas Vyriausybei dėl prieglobsčio prašytojų apgyvendinimo kokybės. Praktikoje ši nuostata įgyvendinama vykdant pasienio punktų ir Užsieniečių registracijos centro monitoringą, pagal trišalį bendradarbiavimo memorandumą tarp JTVPK, VSAT ir Lietuvos Raudonojo kryžiaus draugijos. 2012 m. ataskaitoje, apimančioje laikotarpį nuo 2010 birželio mėn. iki 2011 m. gruodžio

mėn., JTVPK identifiko probleminius prieglobsčio prašytojų apgyvendinimo URC akcentus: Centre du metu nebuvo teikiama psichologinė pagalba, maistas Centre ne visada atitinka prieglobsčio prašytojų kultūrinius įpročius, kambariuose yra prastos gyvenimo sąlygos, nėra galimybės atskirai apgyvendinti pažeidžiamus asmenis, nepakankamos laisvalaikio veiklų galimybės, trūksta kontrolės institucijos, galinčios atlikti nuolatinį priėmimo sąlygų Centre monitoringą¹⁶.

K 18. Ar pradėdant nuo 2008 m. jūsų valstybėje narėje buvo surengta vieša diskusija apie priėmimo infrastruktūros kokybę?

Dėl prieglobsčio prašytojų priėmimo sąlygų viešojoje erdvėje vyksta intensyvios diskusijos: nevyriausybinės organizacijos bei JTVPK kelia susirūpinimą egzistuojančia prieglobsčio prašytojų priėmimo tvarka ir siūlo įvairias priemones, kaip būtų galima tobulinti egzistuojančią sistemą. 2011 m. spalio 6 d. TMO organizuotame seminare „Lietuvos prieglobsčio sistema: problemos ir jų sprendimo būdai“ JTVPK atstovė nurodė, kad kardinaliai skiriasi priėmimo sąlygos pasienio punktuose: vienuose jų sąlygos yra geros, kituose – prastos. JTVPK taip pat kritikavo URC infrastruktūrą, nurodydama, kad Centre nėra galimybių atskirai apgyvendinti skirtingas prieglobsčio prašytojų grupes, pavyzdžiui, atskirti vienišas moteris ir moteris su mažamečiais vaikais nuo kitų prieglobsčio prašytojų. Seminaro metu buvo iškeltas siūlymas pažeidžiamus prieglobsčio prašytojus apgyvendinti PPC¹⁷.

K 19. Ar jūsų valstybėje narėje atliekami pradiniai tyrimai, vertinantys priėmimo infrastruktūros kokybę?

Kadangi Lietuvoje nėra prieglobsčio priėmimo sistemą vertinančių ir kokybę užtikrinančių mechanizmų, 2011 m. Tarptautinės migracijos organizacijos (TMO) Vilniaus biuras vykdė Europos pabėgėlių fondo (EPF) finansuojamą projektą „Lietuvos prieglobsčio sistema: teisinis ir praktinis efektyvumo vertinimas“, kurio metu buvo bandoma identifikuoti pagrindines prieglobsčio sistemos problemas ir pasiūlyti rekomendacijas, kaip būtų galima tobulinti prieglobsčio procedūrą ir priėmimo sistemą. Projekto metu buvo atliekamos apklausos su prieglobsčio sistemos ekspertais, valstybės tarnautojais, NVO ir JTVPK atstovais bei su pačiais prieglobsčio prašytojais, siekiant nustatyti aktualiausius probleminius aspektus.

Tyrimo metu nustatyta, kad URC ne visos materialinės prieglobsčio prašytojų teisės yra įgyvendinamos tinkamai: nepakankamas sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumas, egzistuoja socialinių darbuotojų trūkumas, taip pat mėnesinė pašalpa nėra pakankama prieglobsčio prašytojų individualiems poreikiams patenkinti. Studijoje pateikiant rekomendacijas, nurodoma, kad Centre, esant galimybėms, reiktų įsteigti papildomas socialinių darbuotojų pareigybes. Taip pat siūloma, atsiradus finansinėms galimybėms, padidinti mėnesinę pašalpą prieglobsčio prašytojams.

2011 m. Lietuvos raudonojo kryžiaus draugija atliko tyrimą „Prieglobsčio prašytojų sulaikymas ir alternatyvios sulaikymui priemonės“, kuriame didelis dėmesys buvo skiriamas ir prieglobsčio prašytojų apgyvendinimo URC problematikai pristatyti. Tyrimo autoriai konstatavo, kad materialinės sąlygos URC nėra pakankamai geros: yra pasitaikę gyventojų skundų dėl nepakankamos mitybos įvairovės ir ribotai tiekiamo karšto vandens; centre nėra galimybės atskirai apgyvendinti pažeidžiamus prieglobsčio prašytojus, pavyzdžiui, vienišas moteris ar tėvus su nepilnamečiais vaikais – jie apgyvendinami skirtinguose pastato aukštuose¹⁸.

¹⁶ Access to the Territory and the Asylum Procedure in Lithuania. Report on the Border Monitoring Activities, June 2010 – December 2011. UNHCR, 2012.

¹⁷ 2011 m. spalio 6d. TMO organizuoto seminaro „Lietuvos prieglobsčio sistema: problemos ir jų sprendimai“ ataskaita

¹⁸ Lietuvos Raudonojo kryžiaus draugija „Prieglobsčio prašytojų sulaikymas ir alternatyvios sulaikymui priemonės“. Vilnius, 2011. P.35-37

4 skyrius

Lankstumas

K 20. Įrašykite nacionalinius statistinius duomenis į toliau pateikiamą 4 lentelę:

4 lentelė. Nacionaliniai statistiniai duomenys apie lankstumą

Užsieniečių registracijos centras	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.	2012 m.
Bendras prašytojų, turinčių teisę naudotis priėmimo infrastruktūra, skaičius¹⁹	210	211	373	406	529
Bendras priėmimo infrastruktūroje apgyvendintų prašytojų skaičius	167	117	312	262	295
Didžiausias prašytojų skaičius, kuris galėtų būti apgyvendintas priėmimo infrastruktūroje (vienu metu)	92	92	92	92	92
Vidutinis priėmimo infrastruktūros užimtumo lygis (Vidutiniškai centre praleistas laikas/dienos)	108	94	59	64	76

Pabėgėlių priėmimo centras (nelydimi nepilnamečiai)	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.	2012 m.
Bendras prašytojų, turinčių teisę naudotis priėmimo infrastruktūra, skaičius²⁰	1	3	9	10	4
Bendras priėmimo infrastruktūroje apgyvendintų prašytojų skaičius / Visi nelydini nepilnamečiai, įskaitant ir nepateikusius prieglobsčio prašymus.	8	6	7	22	92

¹⁹ Pateikiama naujų prieglobsčio prašymų statistika.

²⁰ Nelydimų nepilnamečių, pateikusių prieglobsčio prašymus, skaičius.

Didžiausias prašytojų skaičius, kuris galėtų būti apgyvendintas priėmimo infrastruktūroje (vienu metu)	15	15	15	15	15
Vidutinis priėmimo infrastruktūros užimtumo lygis (Vidutiniškai centre praleistas laikas/dienos)	-	-	-	-	60

K 21. Aprašykite bet koki spaudimą, kurį jūsų valstybė (narė) galėjo patirti dėl tarptautinės apsaugos prašytojų priėmimo 2008–2012 m. laikotarpiu ir trumpai paaiškinkite galimas tokio spaudimo priežastis. (Atkreipkite dėmesį, kad Eurostato metiniai statistiniai duomenys dėl prašymų suteikti tarptautinę apsaugą, pirmosios instancijos sprendimų skaičiaus ir t.t. 2008–2012 m. laikotarpiu bus įtraukti į atitinkamą skyrių Apibendrinamojoje ataskaitoje. Taigi, prireikus, galite nurodyti spaudimo taikymo laikotarpį lyginant prašymų skaičių su savo valstybės (narės) priėmimo sistemos pajėgumais.)

Lietuvoje prieglobsčio prašytojų srautas yra ganėtinai stabilus: laikotarpyje nuo 2001 m. daugiausiai prašymų buvo pateikta 2003 m. (644), o mažiausiai – 2005 (410). Palyginimui, 2012 m. buvo pateikti 627 prieglobsčio prašymai. Taigi, Lietuva iki šiol nėra susidūrusi su prieglobsčio prašytojų antplūdžiu.

Atskiruose pasienio punktuose šiai dienai galima apgyvendinti nuo 2 iki 5 asmenų. Tuo tarpu, Užsieniečių registracijos centre prieglobsčio prašytojams apgyvendinti yra 92 vietos.

Vis dėlto, JTVPK konstatuoja, kad atvykus didesniai prieglobsčio prašytojų srautui, beveik visi pasienio punktai susidurtų su problemomis, t.y. neturėtų galimybės apgyvendinti daugiau asmenų.

Kalbant apie Pabėgėlių priėmimo centre apgyvendintus nelydimus nepilnamečius, pažymėtina, kad nors šiame centre tokiems asmenims apgyvendinti yra skirta 15 vietų, 2012 m. vienu metu buvo tekę apgyvendinti 18 asmenų grupę. Centro atstovai pažymėjo, kad problemų apgyvendinant šią grupę nekilo.

K 22. Kokie lankstumo mechanizmai yra numatyti ir (arba) yra naudojami tais atvejais, kai priėmimo infrastruktūroje atsiranda trūkumas arba perteklius? Atsakykite į šį klausimą nurodydami toliau pateiktoje 5 lentelėje, ar jūsų valstybėje narėje egzistuoja kuris nors iš toliau išvardytų mechanizmų ir ar jie naudojami praktikoje:

5 lentelė. Lankstumo mechanizmai

Mechanizmo rūšis	Ar tai taikoma jūsų valstybėje (narėje)? (Taip /	Jeigu taip, aprašykite	Ar šis mechanizmas buvo panaudotas? (Taip / Ne) Jei taip,

	Ne)		aprašykite
Išankstinio išpėjimo mechanizmas²¹ (įskaitant bet kokią programinę įrangą, skirtą priėmimo infrastruktūros objektų pajėgumų ir užimtumo stebėsenai)	Taip	<p>Lietuvoje egzistuoja VSAT vado patvirtintas Ekstremalių situacijų prevencijos priemonių planas²², kuriame nustatyta, kokių priemonių imamasi siekiant pasirengti masiniam užsieniečių antplūdžiui, kuris yra įvardintas kaip viena iš ekstremalių situacijų šalyje (pavojų). Minėtame plane nurodyta, kad kiekvienais metais yra atliekami tokie veiksmai:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Yra užtikrinama VSAT Jungtinių specialių pajėgų parengtis veikti susidariusios situacijos metu ir šalinant jos padarinius; 2. Renkama informacija apie URC esančius užsieniečius; 3. Tikslinami sąveikos planai su bendradarbiaujančiomis institucijomis. <p>Papildomai VSAT specialistas nurodė, kad vykdant užsieniečių srautų analizę yra keičiamasi informacija su kaimyninėmis šalimis šiuo klausimu, taip pat su Frontex pagalba yra vertinami užsieniečių srautai kitose ES šalyse.</p> <p>Atkreiptinas dėmesys, kad Migracijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos kiekvienais metais renka ir analizuoja duomenis apie prieglobsčio prašytojų srautus: kiek yra pateikiama prieglobsčio prašymų, iš kokių šalių atvyksta prieglobsčio prašytojai, kokie yra priimami sprendimai. Remiantis šiais statistiniais duomenimis galima įvertinti, kokios prieglobsčio prašytojų srautų tendencijos bus artimiausiu metu.</p>	Taip. Įvardinti veiksmai yra atliekami kiekvienais metais.
Papildomi priėmimo centrai, buferinių pajėgumų funkciją	Ne	-	-

²¹ Išankstinio išpėjimo mechanizmas reiškia stebėsenos sistemą, pvz., mechanizmą, kuriuo stebimi tarptautinės apsaugos prašytojų srautai, įvertinant visų pirma, ar valstybė (narė) turi reikiamus pajėgumus spręsti padidėjusio (arba sumažėjusio) spaudimo klausimui. Tokia stebėsenos sistema leistų nustatyti galimus trūkumus (ar perteklinių pajėgumų) ankstyvuojų etapu. Išankstinio išpėjimo mechanizmas galėtų apimti, pavyzdžiui, bet kokią programinę įrangą, skirtą priėmimo infrastruktūros objektų pajėgumų ir užimtumo stebėsenai.

²² Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos vado 2011 m. rugsėjo 29 d. įsakymas Nr. 4-789 „Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministerijos Ekstremaliųjų situacijų 2011-2013 m. prevencijos priemonių planas“

<p>Nenumatytų atvejų planai</p>	<p>Taip</p>	<p>Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2010 m. spalio 20d. patvirtino ekstremalių situacijų valdymo planą²³, kuriame yra įvardintos už masinį užsieniečių antplūdį atsakingos institucijos: Vidaus reikalų ministerija, Krašto apsaugos ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija ir Užsienio reikalų ministerija. Įvykus tokiai situacijai, Vidaus reikalų ministerija būtų pagrindinė atsakinga institucija, kuri turėtų organizuoti užsieniečių sulaikymą ir laikinąjį apgyvendinimą bei viešosios tvarkos užtikrinimą ekstremalių situacijų atveju.</p> <p>VSAT taip pat yra patvirtintas Ekstremalių situacijų valdymo planas²⁴, kuriame nurodyta, kad masinis užsieniečių antplūdis yra vienas iš nustatytų galimų pavojų šalyje. Plane įvardinta, kokių veiksmų turi būti imamasi valdant ir kontroliuojant ekstremalias situacijas, įskaitant ir masinį užsieniečių antplūdį. Pagal šį planą už ekstremaliųjų įvykių valdymo organizavimą ir koordinavimą yra atsakingas VSAT Ekstremalių situacijų operacijų centras, kuris atlieka tokius veiksmus masinio užsieniečių antplūdžio metu: teikia pasiūlymus dėl valstybės sienos apsaugos sustiprinimo; organizuoja užsieniečių, nelegaliai kirtusių valstybės sieną, sulaikymą ir laikinąjį apgyvendinimą; organizuoja viešosios tvarkos užtikrinimą ekstremaliųjų situacijų atveju; prireikus prašo karinių vienetų pagalbos; kreipiasi į Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministeriją dėl užsieniečių, nelegaliai kirtusių valstybės sieną, sveikatos priežiūros organizavimo; organizuoja informacijos apie užsienio valstybių piliečius, kurie buvo sulaikyti nelegaliai kirtę valstybės sieną, perdavimą Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijai.</p> <p>Minėto Ekstremalių situacijų valdymo plano Priede Nr. 1 „Galimų pavojų ir</p>	<p>Ne</p>
--	-------------	--	-----------

²³ Žr. išnašą Nr. 1

²⁴ Žr. išnašą Nr. 2

		<p>ekstremaliųjų situacijų rizikos analizė²⁵ yra apibrėžti galimi pavojai. Priede masinis užsieniečių antplūdis yra įvardintas kaip vienas iš pavojų, kurio padarinys - didelė tikimybė, kad užsieniečiai judės į šalies teritorijos gilumą. Tuo tarpu, galimo tokio pavojaus kilimo priežastimi yra įvardijami neramumai kaimyninėje valstybėje. Taip pat nurodoma, kad masinio užsieniečių antplūdžio rizikos lygis yra „10“, t.y. šis įvykis yra didelės rizikos pavojus.</p> <p>Tuo tarpu Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintame nutarime „Dėl ekstremaliųjų įvykių kriterijų sąrašo patvirtinimo“²⁶, masinis užsieniečių antplūdis yra įvardijamas kaip įvykis, dėl kurio yra sutrikdytos gyventojų socialinės sąlygos ir kuriam reikia pasitelkti civilinės saugos sistemos pajėgas ir jas koordinuoti. Nutarime nurodyta, kad šio įvykio kritinis rodiklis yra 15 žmonių grupė, t.y. identifikavus tokio dydžio užsieniečių grupę yra organizuojami planuose numatyti veiksmai.</p>	
Biudžeto lankstumas (prireikus padidinti arba sumažinti biudžetą)	Ne	-	-
Pagreitintos procedūros²⁷	Ne	-	-
Skirtingų priėmimo sąlygų standartų / reikalavimų taikymas ypatingais atvejais²⁸	Ne	-	-
Finansinių kuponų / išmokų teikimas apgyvendinimo privačiame būste	Ne	-	-

²⁵ Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos Ekstremaliųjų situacijų valdymo plano priedas Nr. 1 „Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministerijos Galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos analizė“

²⁶ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. kovo 9 d. nutarimas Nr. 241 „Dėl ekstremaliųjų įvykių kriterijų patvirtinimo“

²⁷ Pavyzdžiui, geriau panaudoti vidinius žmogiškuosius resursus bei įdarbinti daugiau konkrečius atvejus nagrinėjančių pareigūnų;

²⁸ Priėmimo sąlygų direktyvos 2003/9/EB 14 straipsnio 8 dalyje nustatyta: „Valstybės narės ypatingais atvejais kaip galima trumpesniai laikotarpiui materialinėms priėmimo sąlygoms gali nustatyti kitokius reikalavimus nei numatyta šiame straipsnyje, kai: reikalinga atlikti pirminį prieglobsčio prašytojų specialiųjų poreikių įvertinimą; šiame straipsnyje numatytų materialinių priėmimo sąlygų nėra tam tikroje geografinėje vietovėje; paprastai turimos apgyvendinimo galimybės yra laikinai išnaudotos; prieglobsčio prašytojas yra sulaikytas arba izoliuotas sienos perėjimo punkte. Šios kitokios sąlygos bet kuriuo atveju turi patenkinti esminius poreikius.“

išlaidoms padengti			
Peržiūra konkrečių kategorijų prašytojams, kuriems suteikiama prioritetingą prieigą prie priėmimo infrastruktūros	Ne		
Ploto pertekliaus panaudojimas kitiems tikslams	Ne		
Kita?			

K 23. Nurodykite gerą patirtį sprendžiant (neproporcingo) spaudimo klausimą, taip pat gebėjimą prisitaikyti prie kintančių prašymų skaičiaus. Jei įmanoma, pateikite informaciją apie bet kurio iš minėtų lankstumo mechanizmų naudojimą (ir jo veiksmingumą).

Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvoje prieglobsčio prašytojų skaičius kiekvienais metais išlieka stabilus, o šalis nėra susidūrusi su dideliu prieglobsčio prašytojų srautu, todėl pateikti gerosios praktikos šiuo klausimu negalime.

5 skyrius

Veiksmingumas

K 24. Įrašykite nacionalinius statistinius duomenis 6 lentelėje (prašome pateikti skaičius arba, jeigu tai neįmanoma, apytikslius duomenis):

6 lentelė. Nacionaliniai statistiniai duomenys apie veiksmingumą

Užsieniečių registracijos centras²⁹

	2008	2009	2010	2011	2012
Nacionalinio biudžeto lėšos, skirtos tarptautinės apsaugos prašytojų priėmimui – URC bendras biudžetas ³⁰	3.771.000Lt	3.771.000Lt	3.771.000Lt	3.771.000Lt	3.771.000Lt

²⁹ Užsieniečių registracijos centro duomenys.

³⁰ URC taip pat laikomi sulaikyti neteisėtai šalyje esantys asmenys (kurie nėra prieglobsčio prašytojai). Dalis biudžeto lėšų naudojama šiems asmenims apgyvendinti.

Bendros priėmimo išlaidos	60lt/ asmeniui per parą	60lt/ asmeniui per parą	60lt/ asmeniui per parą	60lt/ asmeniui per parą	60lt/ asmeniui per parą
Bendros tiesioginės išlaidos³¹	Nėra duomenų	Nėra duomenų	Nėra duomenų	Nėra duomenų	Nėra duomenų
Bendros netiesioginės išlaidos³²	Nėra duomenų	Nėra duomenų	Nėra duomenų	Nėra duomenų	Nėra duomenų
Bendros priėmimo išlaidos, įskaitant atvejus pagal Dublino procedūrą	Nėra duomenų	Nėra duomenų	Nėra duomenų	Nėra duomenų	Nėra duomenų
Bendros priėmimo išlaidos, išskyrus atvejus pagal Dublino procedūrą	Nėra duomenų	Nėra duomenų	Nėra duomenų	Nėra duomenų	Nėra duomenų
Naujų prašytojų atvykimas į priėmimo infrastruktūros objektus	167	117	312	262	295
Prašytojų, laikinai išvykusių iš priėmimo infrastruktūros objekto, atvykimas / grįžimas	30	46	81	122	100
Prašytojai, išvykstantys iš priėmimo infrastruktūros objektų ir vėliau į juos negrįžtantys	44	142	280	255	397
Dalis priėmimo infrastruktūros objektuose apgyvendintų prašytojų, jau gavusių galutinį sprendimą dėl savo prašymo	Nėra duomenų	Nėra duomenų	Nėra duomenų	Nėra duomenų	Nėra duomenų
Prašytojo buvimo medianos reikšmė³³	Nėra duomenų	Nėra duomenų	Nėra duomenų	Nėra duomenų	Nėra duomenų

³¹ Tiesioginės išlaidos reiškia aiškiai apibrėžtas išlaidas ir biudžeto lėšas, skirtas tarptautinės apsaugos prašytojų priėmimui kiekvienoje valstybėje (narėje).

³² Netiesioginės išlaidos reiškia išlaidas, kurios nėra tiesiogiai išmatuojamos (išlaidas padengia įvairios suinteresuotosios šalys ir yra susijusios su prašytojo galimybėmis naudotis bendromis viešosiomis paslaugomis).

Prašytojo buvimo tarpkvartilinis intervalas ³⁴	Nėra duomenų	Nėra duomenų	Nėra duomenų	Nėra duomenų	Nėra duomenų
Maksimalus gyvenimo Centre laikas/	331 / 2	338 / 4	350 / 3	324 / 3	304 / 4
Minimalus gyvenimo Centre laikas					
Vidutinis Centre praleistas laikas	108	94	59	64	76

Nelydimi nepilnamečiai Pabėgėlių priėmimo centre:

	2012
Priėmimo išlaidos	1500 lt/ asmeniui
Iš centro pasišalinusių nelydimų nepilnamečių skaičius	91
Iš centro pasišalinusių, bet vėliau sugrįžusių, nelydimų nepilnamečių skaičius	0
Maksimalus gyvenimo Centre laikas	5 mėnesiai
Minimalus gyvenimo Centre laikas	3 dienos

K 25. Ar yra parengtos lankstumo mechanizmų, naudojamų jūsų valstybėje narėje, išlaidų sąmatos (žr. 22 klausimą)?

Ne.

6 skyrius

Išvados

K 26. Apibendrinkite priėmimo infrastruktūros veiklos organizavimą jūsų valstybėje (narėje), nurodydami pagrindines stiprybes ir silpnybes (nurodykite šiuos faktus pagrindžiančius duomenis).

Prieglobsčio prašytojai Lietuvoje yra priimami nuo 1997 m., kuomet buvo suformuota prieglobsčio procedūra, priimti atitinkami teisės aktai ir įsteigti prieglobsčio prašytojų priėmimo centrai Pabradėje ir Rukloje. Priėmimo centruose prieglobsčio prašytojams teikiamos įvairios paslaugos:

³³ Mediana reiškia skaitinę vertę, skiriančią viršutinę skirstinio dalį nuo apatinės dalies (vidurinė reikšmė).

³⁴ Tarpkvartilinis intervalas reiškia pirmojo kvartilio (25-as procentilis) ir trečiojo kvartilio (75-as procentilis) vertę skirstinyje.

materialinė, socialinė ir psichologinė parama, medicininė pagalba, organizuojama laisvalaikio veikla, mokamos pašalpos, nepilnamečiams asmenims organizuojamas švietimas ir kt. Tačiau praktikoje įgyvendinant teisės aktų nuostatas atsiranda tam tikrų problemų, susijusių su prieglobsčio prašytojų priėmimo sistema. Prieglobsčio sistemos ekspertai nurodo, kad prieglobsčio prašytojų priėmimo sąlygos Lietuvos Respublikoje, susijusios su prieglobsčio prašytojų apgyvendinimu, kol yra nagrinėjami prašymai suteikti prieglobstį, iš dalies neatitinka ES ir nacionalinių teisės aktų reikalavimų.

Pirmiausia, prieglobsčio ekspertai ir nevyriausybinų organizacijų atstovai kritikuoja taikomą prieglobsčio apgyvendinimo tvarką Užsieniečių registracijos centre, nurodydami, kad prieglobsčio prašytojai, ypač pažeidžiami, turėtų būtų apgyvendinti socialines paslaugas teikiančias įstaigoje, o ne teisės saugos institucijoje.

Didelį susirūpinimą kelia ir materialinių paslaugų teikimas prieglobsčio prašytojams. Nurodoma, kad materialinės pagalbos lygis prieglobsčio prašytojams yra menkas. JTVPK dar 2010 metų birželio mėnesį susitikimo su VIDAUS reikalų ministerijos atstovais metu išreiškė susirūpinimą, jog būtina gerinti materialinių sąlygų užtikrinimo kokybę URC. Tarptautinė migracijos organizacija, 2011m. įgyvendindama projektą "Lietuvos prieglobsčio sistema: teisinis ir praktinis efektyvumo vertinimas", atliko prieglobsčio prašytojų, gyvenančių URC, apklausas, kuriomis buvo siekiama įvertinti materialines ir procedūrinės priėmimo sąlygas. Kalbinti prieglobsčio prašytojai kritikavo teikiamą medicininių paslaugų kokybę, nurodė, kad jiems 24 val. laikotarpis išeiti iš centro nėra pakankamas, skundėsi gaunamu finansinės pašalpos dydžiu, teikiamo maisto racionu, buitinėmis sąlygomis (buitinės technikos ir karšto vandens trūkumu).

Prieglobsčio prašytojams mokamos finansinės pašalpos reglamentavimas ir dydis yra vertinami kritiškai: URC gyvenantiems prieglobsčio prašytojams pašalpos mokėjimas nėra teisiškai įformintas, ši pašalpa yra mokama pagal anksčiau galiojusią praktiką, o pačios pašalpos dydis nėra pakankamas individualiems asmenų poreikiams patenkinti.

Taip pat kritiškai yra vertinama Lietuvoje egzistuojanti teisinė bazė, nenumatanti prieglobsčio prašytojams teisės dirbti. URC apgyvendinti asmenys tokios galimybės neturi net ir tais atvejais, jei jų prieglobsčio prašymo nagrinėjimas užtrunka. Per šį laikotarpį asmenys rizikuoja prarasti profesinius ir socialinius įgūdžius.

Apibendrinant, galima konstatuoti, kad Lietuvoje prieglobsčio prašytojų priėmimo infrastruktūroje yra nemažai probleminių aspektų, priėmimo sąlygos šiems užsieniečiams yra minimalios, dažnai nėra galimybių patenkinti asmeninius asmenų poreikius. Tokios situacijos sprendimas reikalauja tiek teisinio reglamentavimo pokyčių, tiek finansinių resursų didinimo prieglobsčio prašytojams priimti.

K 27. Apibendrinkite, ar jūsų valstybė (narė) yra patyrusi spaudimą savo priėmimo infrastruktūrai (tiek atvykimo ir išvykimo srautų, tiek prašymų nagrinėjimo trukmės atžvilgiu), ir nurodykite, kokios priemonės buvo sėkmingiausios sprendžiant tokio spaudimo klausimą.

2008 – 2012 m. laikotarpiu Lietuva nebuvo patyrusi spaudimo priimant ir apgyvendinant prieglobsčio prašytojus. Migracijos srautai išlieka stabilūs, be to, valstybinės institucijos yra parengusios ekstremalių situacijų planus, numatančius veiksmus, kurių turėtų būti imamasi plūstelėjus užsieniečiams iš kitų šalių.

K 28. Aprašykite geriausią praktiką, taikomą siekiant kontroliuoti priėmimo infrastruktūros

veiklos išlaidas, kartu užtikrinant kokybę (apimtis negali viršyti 0,5 psl.).

Kadangi prieglobsčio prašytojų priėmimo centrai (URC ir PPC) yra valstybės įstaigos, už šių institucijų finansinę kontrolę yra atsakinga Lietuvos Respublikos Valstybės kontrolė. Valstybės kontrolierius prižiūri, ar teisėtai ir efektyviai valdomi ir naudojami valstybės finansai ir kitas turtas bei kaip vykdomas valstybės biudžetas. Valstybės kontrolė atlieka finansinį ir veiklos auditus.

Priedai.

Priėmimo sąlygos skirtinguose priėmimo infrastruktūros objektuose

Užpildykite toliau pateiktą lentelę apie teises, nacionalinės teisės aktų nustatyta tvarka suteikiamas tarptautinės apsaugos prašytojams įvairiuose priėmimo infrastruktūros objektuose.

A 1.1 lentelė. Priėmimo sąlygos skirtinguose priėmimo infrastruktūros objektuose

	Kolektyviniai pirminio / tranzitinio priėmimo centrai	Atviri kolektyviniai priėmimo centrai: Užsieniečių registracijos centras	Specialieji priėmimo centrai arba objektai, skirti pažeidžiamų asmenų grupėms	Atskiri specialieji nelydimų nepilnamečių priėmimo centrai: Pabėgėlių priėmimo centras	Privatūs namai ar butai³⁵	Privatūs viešbučiai³⁶	Savarankiška pasirenkamas apgyvendinimas³⁷	Kitos patalpos	Komentarai
Maistas		Taip		Taip			Ne		URC tvarkos apraše nurodyta, kad centre apgyvendinti suaugę asmenys 3 kartus, nepilnamečiai 4 kartus per parą nemokamai maitinami pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintas fiziologines mitybos normas. Remiantis apgyvendinimo PPC tvarkos aprašu, nelydimiems vaikams iki 18 metų maitinimui skiriama 60 proc. valstybės

³⁵ Užsako ir apmoka kompetentingos institucijos.

³⁶ Užsako ir apmoka kompetentingos institucijos.

³⁷ Pavyzdžiui, namai / butai / viešbučiai ir (arba) apgyvendinimas pas draugus ir šeimos narius.

**EMN tikslinė studija (2013):
Prieglobsčio prašytojų priėmimo infrastruktūros organizavimas Lietuvoje**

									remiamų pajamų dydžio pašalpa, kuri šiai dienai yra 210 Lt. Alternatyviai, maitinimas gali būti teikiamas pačiame Centre (centralizuotai teikiamas maistas valgykloje) arba išduodant maisto produktus, kurių vertė lygi numatytos maitinimui skirtos pašalpos dydžiui. Tokiais atvejais, minėta pašalpa nėra mokama.
Drabužiai		Taip		Taip			Ne		URC tvarkos apraše nurodoma, kad esant galimybei asmenys gali būti nemokamai aprūpinami drabužiais ir avalyne. PPC tvarkos apraše nurodoma, kad gyventojai pagal galimybę aprūpinami drabužiais ir avalyne.
Finansinė išmoka³⁸		Taip		Taip			Ne		URC esantiems prieglobsčio prašytojams pašalpa neregamentuojama, o praktikoje yra mokama remiantis anksčiau galiojusiu teisės aktu. Šiuo metu pašalpa sudaro 10 proc. valstybės remiamų pajamų dydžio ir yra 35 Litai. Nelydimi nepilnamečiai, gyvenantys PPC, gali gauti pašalpą maitinimui, kuri sudaro 210 Lt., arba pasirinkti centralizuotą maitinimą valgykloje (tokiu atveju pašalpa maitinimui nemokama). Taip pat,

³⁸ Paaiškinkite išmokos sudėtį.

**EMN tikslinė studija (2013):
Prieglobsčio prašytojų priėmimo infrastruktūros organizavimas Lietuvoje**

									remiantis Socialinės apsaugos ir darbo ministro priimtu „Užsieniečio teisės kas mėnesį gauti piniginę pašalpą smulkioms išlaidoms įgyvendinimo tvarkos aprašu“, PPC gyvenantiems asmenims išmokama kasmėnesinė pašalpa smulkioms išlaidoms. Ši pašalpa yra lygi 10 proc. valstybės remiamų pajamų dydžio ir šiuo metu sudaro 35 Lt.
Skubi medicininė pagalba		Taip		Taip			Ne		Įstatyme „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ nurodyta, kad URC bei PPC apgyvendinti asmenys turi teisę nemokamai gauti būtinąją medicinos pagalbą.
Sveikatos priežiūra		Taip		Taip			Ne		URC tvarkos apraše nurodyta, kad apgyvendintiems centre asmenims užtikrinamos pirminės ambulatorinės asmens sveikatos priežiūros paslaugos ir būtinoji medicinos pagalba, įskaitant galimybę skiepytis, remiantis Lietuvos Respublikoje vykdoma nacionaline imunoprofilaktikos programa. Pažymėtina, kad papildomos medicininės paslaugos teikiamos iš ES fondų lėšų įgyvendinant projektus, kadangi šiuo metu dar nėra išspręsta prieglobsčio prašytojų sveikatos draudimo sistema. Pabėgėlių priėmimo centre

**EMN tikslinė studija (2013):
Prieglobsčio prašytojų priėmimo infrastruktūros organizavimas Lietuvoje**

									gyvenantiems nelydimiems nepilnamečiams prieglobsčio prašytojams sudaromos galimybės naudotis medicinos paslaugomis. Nelydimi nepilnamečiai užsieniečiai yra apdrausti privalomuoju sveikatos draudimu ir gali nemokamai naudotis sveikatos priežiūros įstaigų paslaugomis.
Psichologo pagalba		Taip		Taip			Ne		Pagal URC tvarkos aprašą, Centre apgyvendintiems asmenims, kurie buvo kankinti ar prievartauti, nepilnamečiams, vienišoms moterims, senyviems asmenims bei kitiems asmenims, kuriems to reikia, suteikiama psichologo pagalba. Centre yra įsteigtas psichologo etatas. Apgyvadinimo PPC tvarkos apraše nurodyta, kad Centre apgyvendintiems asmenims suteikiama teisė naudotis centre teikiamomis psichologo paslaugomis. Kiekvienam nelydimam nepilnamečiam prieglobsčio prašytojui Centras sudaro sąlygas naudotis socialinio darbuotojo, o prireikus – ir psichologo paslaugomis
Nemokama teisinė pagalba		Taip		Taip			Taip		Įstatyme „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ nurodyta, kad prieglobsčio prašytojai prašymo nagrinėjimo metu turi teisę pasinaudoti valstybės garantuojama teisine pagalba.

**EMN tikslinė studija (2013):
Prieglobsčio prašytojų priėmimo infrastruktūros organizavimas Lietuvoje**

									Jos teikimą organizuoja Migracijos departamentas.
Vertimo žodžiu paslaugos		Taip		Taip			Taip		Įstatyme nustatyta, kad prieglobsčio prašytojai gali naudotis nemokamomis vertėjo paslaugomis.
Teisė į mokslą		Taip		Taip			Taip		Įstatyme nurodyta, kad nepilnamečiai prieglobsčio prašytojai turi teisę mokytis bendrojo lavinimo ir profesinėse mokyklose
Teisė į profesinį mokymą		Taip		Taip			Taip		Žr. punktą „Teisė į mokslą“.
Teisė į darbą (praėjus kokiam laikotarpiui?)		Ne		Ne			Ne		Lietuvoje prieglobsčio prašytojams teisė dirbti nenumatyta.
Kiti aspektai (papildykite)									